

аспекти: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, «Інформаційно-аналітичне агентство», 2022. С. 254-259.

Вергелюк Юлія Юріївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових ринків та технологій;
Панченко Ірина Віталіївна,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Дощин Денис Олександрович,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Державний податковий університет

РЕАЛІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Реалії сучасного стану економіки України вимагають пошуку джерел її відновлення у повоєнний період. Внутрішній інвестиційний потенціал України виснажується в силу дії ряду негативних чинників, які з одного боку зумовлені війною, а з іншого – накопиченими економічними проблемами. Економічна політика в цілому, та інвестиційна – зокрема, мають спрямовуватись на підвищення інвестиційного потенціалу галузей національної економіки та покращення інвестиційного середовища. Захист інтересів інвесторів, спрощена система ведення бізнесу, вигідні та прозорі податкові умови – ключові пріоритети, які слід визначити, будуючи повоєнну економіку. Так, економічні базиси повоєнної економіки мають ключові відмінності від країн, які розвиваються в звичайних умовах. Без налагодження та стимулювання інвестиційних потоків з-за кордону та диверсифікації інвестиційних джерел важко уявити активне відновлення. В цьому ключі, обрана тематика є актуальною та важливою.

Прямі іноземні інвестиції займають провідне місце в процесі глобалізації – найхарактернішої ознаки розвитку сучасної світової економіки. Для України питання залучення прямих іноземних інвестицій є пріоритетним на сучасному етапі трансформаційних змін в економіці. Законом України «Про режим іноземного інвестування» для іноземного інвестора встановлено національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, тобто рівні умови діяльності з вітчизняним інвестором. Іноземним інвесторам надаються державні гарантії захисту їх капіталовкладень [1].

Реальна економічна ситуація в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність. Будь-який інвестор постійно діє, виходячи із співвідношення між отриманням розміру можливого прибутку та ризиком. На відміну від учасників процесу прямої купівлі – продажу товару, інвестор має намір вкласти свій капітал з розрахунком на майбутній результат і повинен бути

впевнений у надійності операцій, які планує. На жаль, повномасштабна війна стала новим негативним фактором для інвестиційного розвитку. Зменшення інвестиційної привабливості нашої держави відображається суттєвим падінням Індексу інвестиційної привабливості. На початок минулого року (2022 р.) інтегральний показник зменшився до величини 2,17 бала (із 5-ти можливих) та становив 1152 млн. грн., що є найменшим з 2013р. Проте вже в другій половині поточного року, він дещо відновився та становить 2,48 бала, та станом на 28.09.2023 становить 2468 млн. грн., що є вдвічі більшим показником в порівнянні з підсумком минулого року (рис. 1):

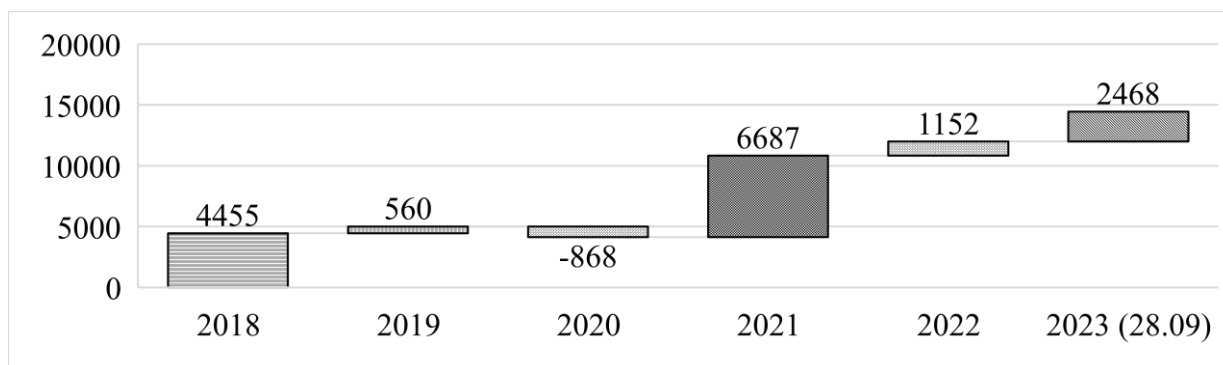

Рис. 1. Динаміка отриманих прямих іноземних інвестицій протягом 2018-28.09.2023 р., млн дол. США

Джерело: побудовано авторами за даними [2].

Згідно статистичних даних, до 2020 р. прослідковуються часті коливання обсягу прямих іноземних інвестицій і в цьому ж році, у зв'язку з пандемією COVID-19 знову ж показники стають від'ємними, а в 2022 р. через війну в Україні обсяги інвестицій складають тільки 1152 млн. дол. За останні 5 років лише у 2021 році прослідковується найбільш позитивна динаміка накопичених іноземних вкладень в національну економіку, проте Україна досі не досягла значень за обсягом іноземних інвестицій, які були перед початком військової агресії.

За даними Європейської Бізнес Асоціації, війна в Україні займає перше місце серед чинників негативного впливу на інвестиційний клімат, друге місце посідають атаки на українську енергосистему, а третє – корупція. Серед небагатьох позитивних зрушень, які підвищують інвестиційні можливості є надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування мит і квот на український експорт. «Попри війну, 99% компаній Асоціації планують продовжувати працювати на ринку України у 2023 році, а 63% збираються інвестувати в Україну навіть у воєнний час. Водночас тільки 17% вважають, що новим інвесторам буде вигідно заходити в Україну» – опубліковано на сайті Європейської Бізнес Асоціації [4].

Аналіз поточного стану прямих іноземних інвестицій в національну економіку свідчить про обмежені обсяги таких інвестицій. Серед ключових причин спаду інвестиційної активності слід виокремити: низьку прогнозованість національної економіки, несприятливу макроекономічну ситуацію, незадовільна система захисту прав інвесторів [3].

Питання залучення інвестицій залишається ключовим стратегічним напрямком державної інвестиційної політики. Очевидно, що після завершення війни пріоритети у капіталовкладеннях зазнають суттєвих змін, як за видами економічної діяльності, так і з регіональної перспективи. Для досягнення цих змін Україні важливо розробити довгострокову програму залучення іноземного капіталу. Також необхідно нівелювати або ж вирішити проблеми, які перешкоджають залученню інвестицій (подолати корупцію, забезпечити рівні та прозорі умови ведення бізнесу тощо), які обумовляють інвестиційну привабливість України. Важливо забезпечити:

чесну роботу судової системи (в очищенні якої потрібно буде досягти критичної маси);

чесну, ефективну та прозору роботу органів державної влади (у розпоряджанні державними видатками не можна буде допустити старих практик та непрозорості);

в адмініструванні бізнесу має бути максимальне сприяння, прозорість та рівні умови). Довіра до України обумовить повернення людського капіталу та залучення інвестицій в національну економіку [5].

Таким чином, можемо підвести підсумки, що залучення прямих іноземних інвестицій є важливим фактором розвитку будь-якої країни, включаючи Україну. Прямі іноземні інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури, впровадженню нових технологій та підвищенню конкурентоспроможності економіки. Попри наявний потенціал України, обсяги залучених прямих іноземних інвестицій у національну економіку впродовж років незалежності були низькими. Такі обсяги обумовлювалися несприятливим інвестиційно-підприємницьким кліматом, що характеризувався макроекономічною та політико-правовою нестабільністю, умовами ведення бізнесу в Україні тощо. Для забезпечення перспектив залучення прямих іноземних інвестицій також важливо вирішити проблеми, які перешкоджають залученню інвестицій, адже їх прояви будуть мати вкрай різке (агресивне) сприйняття, особливо важливо забезпечити довіру до органів державної влади та судової системи, що обумовлять інвестиційну привабливість України.

Список використаних джерел

1. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР: станом на 17 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/93/96-вр#Text> (дата звернення: 28.09.2023).
2. Прямі іноземні інвестиції. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/> (дата звернення: 27.09.2023).
3. Вергелюк Ю. Інвестування на ринку Fintech. Modeling the development of the economic systems, 2023. (1), 50–56. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-7> (дата звернення: 27.09.2023).

4. European Business Association. URL: <https://eba.com.ua> (дата звернення: 27.09.2023).

5. Диха М. В., Диха В. В., Зима В. М. (2022). Foreign direct investments in the economy of Ukraine: status, trends and prospects attraction. Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, (2(26), 53–64. URL: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2\(26\)-53-64](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2(26)-53-64) (дата звернення: 27.09.2023).

***Власюк Наталія Іванівна,**
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, економічної безпеки,
банківської справи та страхового бізнесу;
Львівський торговельно-економічний університет*

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Забезпечення соціально-економічного поступу держави реалізується за допомогою публічних фінансів, ефективного формування та використання яких визначає рівень добробуту як окремих громадян чи територіальних формувань, так і країни загалом.

Європейські перспективи розвитку України, реформування та модернізацію економіки призупинено військовим вторгненням та бойовими діями росії, що вагомо похитнуло економіку і погіршило стан публічних фінансів України. Виконання бюджетних показників 2022 року зазнало суттєвого переформатування з урахуванням необхідності переорієнтації бюджету на забезпечення військових потреб та виплату першочергових соціальних платежів, які є необхідними для суспільства.

Використання державних коштів у воєнний період суттєво відрізняється від умов стабільного та мирного існування, тому управління публічними фінансами під час війни вимагає особливої уваги у напрямі найбільш раціонального та ефективного перерозподілу фінансових ресурсів на потреби війни одночасно із забезпеченням дотримання належних соціальних стандартів життя населення.

Саме тому вивчення особливостей управління публічними фінансами в умовах воєнного стану в Україні є вкрай актуальним. Таке управління має свої особливості.

Так, у мирний час, відповідно до бюджетного законодавства України, для зміни суми видатків і доходів, необхідно вносити зміни у відповідні нормативні акти, і ця процедура може тривати дні чи місяці. Проте, функціонування економіки країни в умовах воєнного стану передбачає втілення низки невідкладних заходів, які торкаються збільшення повноважень органів місцевої влади, затвердження відповідних нормативно-правових актів та перерозподіл публічних фінансів відповідно до пріоритетності їх використання.